

הלכות נטילת ידיים לסעודה - ה

נטילת ידיים מכח אדם

שוע"ר סי' קנח

נטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה ואחר כך נמלך לאכול לחם, יחזור ויטול ידיו בלא ברכה, אם לא הסיח דעתו, לפי שלהאומרים שדבר שטיבולו במשקה אין צריך נטילת ידיים כלל בזמן הזה, הרי זה כאילו נוטל לנקיות בעלמא, ולא לשם מצות נטילה, ונטילת ידיים צריכה כוונה לשם נטילה המכשרת לאכילה ... ומכל מקום לא יברך אם לא הסיח דעתו מהם, לפי שיש אומרים שנטילת ידיים אינה צריכה כוונה, וספק ברכות להקל, כי שמא עלתה לו נטילה הראשונה.

שוע"ר סי' קנט

יד צריך שיבאו המים על ידיו מן הכלי מכח נותן ולא מאליהם, שכן מצינו במי חטאת, שנאמר בהם והזה הטהור על הטמא. לפיכך צינור שדולין מים מן היאור ושופכין בו ונמשכין ממנו המים להשקות השדה, אינו יכול ליתן ידיו לתוכו או תחתיו כדי שיקלחו המים עליהן כשיגיעו להן, מפני שאינן באים על ידו מכח אדם שכבר פסק כח השופך. ואם משים ידו קרוב למקום השפיכה, אף על פי שאינו משים תחת השפיכה ממש, עלתה לו נטילה, שכל זמן שהמים קרובים למקום השפיכה עדיין מכח אדם הם באים.

יח חבית שיש בה מים מניחה על ברכיו ונוטל, כי מה שברכיו מסייעין לשפוך נחשב כח נותן. ואם היתה מוטה בארץ על ידי שנתגלגלה מאליה והמים מקלחים ממנה, או שעומדת והמים יוצאים דרך הנקב על ידי שנפלה הברזא מאליה ונתן ידיו שם, לא עלתה לו נטילה. אבל אם הסיר הברזא וקבל המים על ידיו, נחשבת הסרתו דבר המונע שפיכת המים כאילו שפך המים בידיו. ומכל מקום צריך להחזירה ולהסירה בכל שפיכה ושפיכה היוצאת מהנקב, שקילוח ראשון לבד נחשב כאלו בא מכוחו ואחר כך מקלח מאליו.

יט אם הטה חבית מלאה מים והלך וישב לו והחבית שופכת מים כל היום מחמת הטייתו ונטל ידיו ממנה עלתה לו נטילה, כי כל המים היוצאים מהחבית מכחו הם יוצאים, שבהטייתו הניע כל המים מחמת הטייה זו. משא"כ בברזא שלא עשה מעשה בגוף המים, אלא שהסיר דבר המונעם מלצאת, לכן אינו נחשב מכחו אלא קילוח ראשון היוצא מיד מן הנקב שפתח.

כ אם הקוף נותן מים לידיים, יש מכשירין לפי שלא הצריכו אלא כח נותן בלבד, יהיה מי שיהיה. ויש אומרים שהצריכו שיבאו המים מכח אדם דוקא, כמו במי חטאת. ויש לחוש לדבריהם לכתחלה, אבל בדיעבד יש לסמוך על סברא הראשונה להקל בדברי סופרים. והוא שהנוטל מתכוין לשם נטילה המכשרת לאכילה כמו שנתבאר בסי' קנ"ח, משא"כ כשאדם נותן לידיים מועלת כוונת הנותן אף על פי שהנוטל אינו מתכוין כלל...

יכול ליטול ... נכרי ... וכן מותר ליטול מהנדה ... אע"פ שהנדה וכן הנכרי מטמאים במשא ונטמאו המים שבכלי.

שוע"ר סי' שח

א חצר שהיא פחותה מדי' אמות על ד' אמות וסמוכה לרשות הרבים אין שופכין לתוכה מים בשבת בימות החמה שכיון שאין בה ד' אמות אין סאתים מים שאדם רגיל להשתמש בכל יום ראויים ליבלע בה והרי זה כאלו שופכן לרשות הרבים. ואף על פי שאין בשפיכה זו שמחצר לרשות הרבים איסור של תורה (אם אינו שופכן סמוך לרשות הרבים ממש אלא ברחוק מעט בענין שיציאתן לרשות הרבים היא מאליהן ואיננה כח שפיכתו ממש אלא כחו הוא גורם בלבד) ומכל מקום מדברי סופרים אסור (בכל ענין) גזרה שמא ישפכנו לרשות הרבים (או בחצר סמוך לרשות הרבים) ממש.

שו"ת תורת שלום סי' י"ו

ומעתה נבוא לנידון דידן בהמגופה שבהבאסיין, אם הסרת המגופה פוסל משום תפיסת ידי אדם. ולכאורה אין בזה תפיסת ידי אדם כי הוא רק הסרת המונע בלבד שהרי אין זה שמביא את המים רק מסיר מניעת המים ועל ידי זה המים באים ממילא ... אך בנטילת ידיים לסעודה שצריכים כח גברא וכרי' יוסי בספ"ג דידיים, וכתב רבינו נ"ע בשו"ע או"ח סי' קנ"ט סעי' י"ח דהסרת דבר המונע שפיכת המים כאילו שפך המים בידי, ועל כן מועיל הסרת הברזא לכח גברא. הרי דזה שמסיר את הסתימה הרי זה כאלו מביא את המים, ואם כן הסרת המגופה הרי זה תפיסת ידי אדם ... נראה לי לעשות סתימת המגופה בהבאסיין [=מאגר המים שבחצר] בכדי שיביאו המים למקוה דרך המשכה.